

Steeds vaker lijken juist omroepen als de NCRV en KRO met hun tv-programma's aan de randjes van de ethiek te snuffelen. Volgens ethici is het een christelijke inhaalslag, die dreigt door te slaan. „Een programma als 'DNA Onbekend' doet totaal geen recht aan hoe mensen psychisch en emotioneel in elkaar zitten.”

Jonathan Maas

Kevin, achttien jaar, zit aan tafel met zijn moeder. Voor hen: een doos met seksspeeltjes. Moeder haalt er grote roze dildo uit. „Die wil ik wel gebruiken”, zegt ze. „Gadverdamme”, walgt haar zoon.

De KRO laat ouders die overhoop liggen met hun kinderen dit seizoen in 'Ouders hebben geen seks' openhartig met elkaar over seks praten. Het achterliggende idee: als je over seks kunt praten, kun je het over alles hebben met elkaar. Seksuologe Maria Schopman is ervan overtuigd dat verstoorde vader-zoonrelaties opgelapt kunnen worden door pa en zoon met poppen seksuele standjes te laten uitbeelden. Het was afgelopen maand op tv te zien: Arnolds 58-jarige vader die zijn zoon illustreerde hoe je 'een vluggertje' doet van achteren. „Ik ben een profi in die dingen”, zette hij zijn onderwijskracht bij.

Theo Boer is docent ethiek aan de Protestantse Theologische Universiteit in Utrecht en verbaast zich al een tijdje over programma's van de van oudsher katholieke omroep. „De relatie tussen de programma's van vandaag en de wortels van de omroep is zoek”, stelt hij. Onlangs voerde hij naar aanleiding van het programma 'Bloot gewoon' een correspondentie met de KRO. In dit programma gingen mensen uit de kleren voor een naaktkalender, waarvan de opbrengst naar een goed doel ging. De omroep liet Boer weten dat het goede doel het middel heiligt. „Onbegrijpelijk”, vindt de ethicus. „Kenmerkend voor de traditie van de KRO is nu juist dat het doel de middelen niet altijd heiligt. Voor wie zijn kinderen probeert bij te brengen dat je alleen uit de kleren gaat in een setting van vertrouwde intimiteit is dit bepaald geen hulp bij de opvoeding. Niet iedereen binnen de KRO heeft kennelijk verstand van ethiek. Wat betreft het goede doel: ik ga mijn moeder toch ook niet als slavin verkopen als ik er een stad mee kan redden?”

De christelijke omroepen zijn de ethische grenzen aan het oprekken. Terwijl commerciële zenders als SBS en Veronica onlangs verklaarden bloot en seks van de buis te halen, laat de KRO mensen uit de kleren stappen en met dildo's aan de gang gaan.

De achterban lijkt mee te evolveren. „In 2001 kostte een KRO-poster met een naakte Maria ons heel wat leden, op 'Bloot gewoon' en 'Ouders hebben geen seks' krijgen we nauwelijks reacties”, vertelt KRO-woordvoerder Peter de Kok.

Een ander spraakmakend programma komt van de NCRV, protestants-christelijk van signatuur. Caroline Tensen, bekend van breed amusement, gaat in 'DNA Onbekend' vanaf 5 november familiegeheimen ontrafelen. Mensen die twijfelen of hun 'opvoedvader' wel hun echte vader is, krijgen van Tensen, met het DNA-bewijs op zak, in de uitzending de waarheid te horen. Timon Ramaker, docent christelijke ethiek aan de Christelijke Hogeschool Ede, vindt het een curieuze zet van de NCRV. „Vanuit de christelijke ethiek is er uit besef van de waarde, kwetsbaarheid en heiligheid van het leven altijd een schroom geweest om over dergelijk intieme zaken te praten”, zegt hij. „Die houding is totaal aan het eroderen.”

Het valt op: van terughoudendheid is bij de christelijke omroepen steeds minder sprake en sensationele televisievormen worden niet meer geschuwd. Van de katholieke KRO snapt Theo Boer dat minder dan van de NCRV. „Grenzen opzoeken hoort

In 'Bloot gewoon' gaan verscheidene groepen Nederlanders uit de kleren voor een goed doel. Op de foto worden mensen met een lichamelijke beperking onder handen genomen door de styliste.

FOTO KRO

De onverhulde inhaalslag van de christelijke omroepen

vanouds een beetje bij het protestantisme”, zegt hij. Toch stelt hij dat 'de functionaliteit van de openheid' bij de DNA-show wordt 'overschaduwd door de functie van sensatie'. Boer: „Je kunt zo'n verhaal ook anders in beeld brengen. Terughoudender en met meer oog voor de kwetsbaarheid van de betrokkenen. Zelfs al heeft men toestemming gegeven, dan nog blijft het de vraag of een omroep hiermee geen ontoelaatbare grens overschrijft. De NCRV stelt hen bloot aan een golf van publiciteit die niet past bij het intieme karakter van de mededeling die ze straks op tv krijgen, namelijk: of hun vader hun echte vader is.”

Wat is er aan de hand bij de christelijke omroepen? Willen ze met het verleggen van grenzen en spraakmakende televisievormen een inhaalslag maken op omroepen die wat dat betreft voor de troepen uitliepen, zoals de VPRO en BNN? Ja, stellen de ethici. KRO, NCRV en EO zoeken naar nieuwe vormen om hun identiteit binnen het publieke bestel te benadrukken. „Ze zoeken het in de basale dingen die kijkers in hun menszijn raken”, zegt Ramaker.

'DNA Onbekend' past prima bij de missie van de NCRV, vindt tv-manager Gijs van Beuzekom van de omroep. „We hebben een verantwoordelijkheid tegenover de hele samenleving en profileren ons door dit programma met vragen die mensen bezighouden. Het gaat over wezenlijke zaken: identiteit en komaf. Door middel van DNA-onderzoek heffen we de onzekerheid op die mensen en hun omgeving kan beïnvloeden.

Maatschappelijk belangrijk.”

Volgens Theo Boer duidt alles erop dat ook de godsdienstige omroepen in de ban zijn gekomen van de gevoelscultuur. „Het gaat in veel praatprogramma's inmiddels al zo'n vijftien jaar minder om argumenten dan om emoties. En in programma's willen mensen worden ontroerd”, zegt hij. „De christelijke omroepen maken hiermee nu een inhaalslag.”

De vrijheidscultuur van de afgelopen decennia heeft volgens onder-

'In '40 Dagen zonder seks' van de EO stond de waarde van trouw centraal. Bij de KRO en NCRV ontbreekt iedere richting'

zoekers geleid tot onzekerheid, onbehagen, behoefte aan richting, vertelt Ramaker. „Daar wil in ieder geval de EO met haar opvoedings- en emotieprogramma's op insteken, maar ook NCRV en KRO zien trends en haken met hun programmering thematisch in op de ethische problematiek. Het is de uitdaging van programmamakers om te benoemen en richting te wijzen zonder dat het moralistisch of belerend overkomt. Dat richting geven heeft alles te maken

met identiteit, juist daarin kan een christelijke omroep onderscheidend zijn.”

'40 Dagen zonder seks' van de EO vinden de ethici een geslaagd voorbeeld. Hierin stond juist de waarde van trouw centraal. In de programma's van NCRV en KRO ontbreekt iedere richting, vindt Ramaker. „Ze overstijgen het entertainment niet.” Onderwerpen die op zich bij de identiteit van de omroepen passen (seks en relaties) worden door de vorm als marktwaar behandeld, stelt hij.

Peter de Kok van de KRO geeft toe dat 'Ouders hebben geen seks' vooral 'mooie tv oplevert'. „Het is een evolutie van programma's maken. Om jonge kijkers aan je te binden, moet je een ander soort tv maken dan voor oudere kijkers.” Ramaker vindt dat de omroep haar taak verzaakt. „Seks en relaties staan onder druk in onze cultuur en mensen zoeken naar zinvolheid en verheffing”, verklaart hij. „Dat laten de KRO en de NCRV liggen. Een programma als 'DNA Onbekend' doet totaal geen recht aan hoe mensen psychisch en emotioneel in elkaar zitten.”

Producent Duurt Holman betwist dit. Hij belooft dat het programma 'integer' zal zijn en dat de mensen in de uitzending nazorg krijgen. Ramaker kan hier niet bij: „Hoe kun je integer omgaan met dit soort familiegeheimen? Dan moet je iemand een of twee jaar volgen en hem de tijd geven om dingen te verwerken. Alleen dan is er plaats voor groei, verzoening en vergeving. Wat de NCRV nu doet, is pure sensatie en uitverkoop. Mensen hun geheimen liggen straks

op straat, en dan? Het horen van de waarheid is voor deze mensen een grove start van alles. Maar op tv is de zaak er meteen mee afgerond.”

Duurt Holman denkt met 'DNA Onbekend' het laatste taboe in Nederland aan te snijden. „Het schijnt dat één op de tien Nederlanders afkomstig is van andere ouders dan veronderstelt. Tijdens een midlifecrisis lopen mensen hier tegenaan. In de familie is de zaak vaak onbespreekbaar. Ik vind dit een mooie manier om levensverhalen te vertellen.” Hij geeft toe voor een sensationelere vorm te hebben gekozen. Het moet ook 'spannend zijn om naar te kijken'.

Theo Boer gelooft niet in het slechten van 'het laatste taboe'. „We hebben nog tal van taboes”, weerspreekt hij. „Waarom eten we geen mensenvlees? Waarom is seks in de publieke ruimte verboden? Hoewel je je doorgaans nauwelijks van een taboe bewust bent, hebben taboes dikwijls alles met welzijn en met cultuur te maken. Een van onze taboes is dat we ons privéleven niet aan de algemeneheid prijsgeven. Met dat taboe is niets mis. Het heeft iets voyeuristisch wanneer het gesprek tussen ouders en kinderen over seks en intimiteit in twee miljoen huiskamers wordt mee gekeken. Kenmerkend voor een beschaving is dat zij respectvol omgaat met de privésfeer. In Hilversum denken ze dat ze heel modern en transparant zijn als ze taboes doorbreken. Maar het is eerder sophisticated om taboes te hebben, dan om ze om de uitverkoop te doen.”